

SOS Barnbyars nationella program

Verksamhetsberättelse 2019

Innehåll

En kväll i Hammarkullen	3
Hur allt började	3
Varför behövs programmet?	3
"Hjälp vad gör jag nu?"	4
"Det ska alltid finnas någon att snacka med med"	5
Känslan av att ha ett riktigt jobb	6
Att vara förälder åt sina egna föräldrar	7
Förändringsteori	8
Deltagare	8
Individuella mentorträffar och gruppaktiviteter	8
Utvärdering	9
Planer för 2020	9
Programmet i korthet	10

VÄRLDENS STÖRSTA FAMILJ

En kväll i Hammarkullen

” Vänjningsplikt, har ni hört det ordet förut? Det är faktiskt ett uttryck som många – också de som haft körkort länge – har lite svårt med.

Det är en tidig vinterkväll i Hammarkullen i Göteborg. Ett gäng ungdomar har samlats för att ha sin andra lektion i körkortsteori. Alldeles strax ska de få ta sig an en rejält knivig uppgift. Nu lyssnar de på mentorn Ramón Calvo som går igenom förutsättningarna.

De flesta som är med den här kvällen har bott några år i Sverige. Nu är de på väg att etablera sig – och snart ska de ta steget ut i samhället – på riktigt!

Att stödja, hjälpa och inspirera ungdomar som ensamma anlänt till Sverige är grunden för verksamheten i Hammarkullen. Målet är att ungdomarna ska ha fått kunskap, redskap och information om vad som krävs för att bli självständiga och självförsörjande när de avslutar programmet.

Hur allt började

Redan våren 2015 gjorde SOS Barnbyar Sverige en kartläggning över vilka stödbehov

som fanns hos barn och unga som varken hade föräldrar eller stöd från myndigheter eller organisationer. Kartläggningen visade att ensamkommande barn och unga i eget boende (EBO) hade mycket svårt att etablera sig i Sverige. När den stora flyktingvågen kom senare samma år kunde SOS Barnbyar snabbt dra igång mentorsprogrammet, tack vare ett nära samarbete med Göteborgs Stad och stöd från privata stiftelser och företag. Verksamheten startade 2016 och de första ungdomarna togs emot i januari 2017.

Varför behövs programmet?

SOS Barnbyar startades efter andra världskriget för att ge barn och unga som förlorat föräldrars omsorg en trygg uppväxt, omgivna av fungerande vuxna som kan se till varje barns behov och förbereda dem för steget ut i vuxenlivet.

Att bli vuxen innebär en stor omställning i livet: plötsligt ska man ta hand om sig själv, kunna hantera ekonomi, hitta boende, självständiga studier och kanske jobb. Den som

har ett stöd från familj och släktingar, som har ett stort socialt nätverk och som pratar svenska, har goda förutsättningar att få en bra start i livet.

Men för den som saknar stora delar av detta krävs mycket mer för att etablera sig i vuxenlivet. Och än mer utsatta är de unga som vuxit upp utan egna föräldrar i samhällsomsorg och som också saknar nätverk av trygga vuxna

som kan fungera som stöd och uppmuntran.

Det är för att fylla den luckan som programmet i Hammarkullen startades för drygt tre år sedan. Genom att finnas till hands, kunna svara på frågor, hjälpa till med hur man skriver CV och söker jobb, bidrar programmets mentorer till att förbereda ungdomarna inför vuxenlivet.

”Hjälp! vad gör jag nu?”

Att få klara sig själv är frihet, men också förvirring och ett stort ansvar. Många unga upplever att de inte hunnit förbereda sig tillräckligt för ett liv på egen hand. Den som saknar vuxna att prata med har också svårt att veta vart man ska vända sig för att få det stöd och den hjälp hen faktiskt har rätt till.

Generellt är det svårare för barn och unga som vuxit upp i samhällsomsorg att klara övergången till ett etablerat, självständigt liv än för de som vuxit upp med sina föräldrar.

Dessutom så sker övergången plötsligt, utifrån juridisk ålder, även om man själv kanske inte känner sig tillräckligt mogen.

För många av dem som lämnar samhällsvården blir detta ett alltför stort steg, vilket innebär att de inom kort på nytt behöver söka stöd från socialtjänsten, men nu från vuxenheten, eftersom de i juridisk mening inte längre är barn. En del av dem som behöver extra stort stöd är ensamkommande unga som placerats i nätverkshem. Ändå blir den här gruppen ofta bortglömd.

”Alla våra ungdomar är stjärnor. Det de behöver är redskapen för att lyckas. Och just det är vår uppgift!

”Det ska alltid finnas någon att snacka med”

Nu är första jobbansökan inskickad. Nu gör vi nästa! Det är eftermiddag i Hammarkullen. Några ungdomar har precis fixat lite mellanmål, andra gör sina läxor. Milla som är praktikant från socialhögskolan hjälper en av ungdomarna att skriva ett CV. Det blir snack om ekonomi och vad man ska tänka på: ”Hur mycket får man tjäna för att inte bli av med studiebidraget? Ett sånt där SMS-lån, vad kostar det egentligen?”

Efteråt konstaterar de båda att det är lite som en storasyster-relation. Det är också så mentorsprogrammet är tänkt att fungera!

Mats Johansson är en av programmets mentorer och har varit med sedan starten. Han lyfter fram hur viktigt det är med bredd och mångfald bland de som arbetar i programmet:

– Vi mentorer har olika bakgrund. Det som lockade mig med SOS Barnbyar och programmet i Hammarkullen är den frihet som finns att utforma verksamheten tillsammans med ungdomarna. De avgör själva helt om de vill komma hit. Vi bestämmer inte över dem, utan vår roll är att vara ett stöd, konstaterar han.

Som mentor hjälper Mats och de andra till med många praktiska saker för stunden. Det handlar om läxor, hantera olika myndighetsdokument, söka boende eller att skriva CV och en första jobbansökan. Men minst lika viktigt är att bara finnas till hands när någon behöver snacka:

– Som mentor har jag kontakt med åtta ungdomar, men alla som är med i verksamheten ska känna att det alltid kan prata med mig, fortsätter Mats.

Mycket av det Mats gör kan utifrån verka enkelt, men för den som är ny i Sverige finns det många situationer som kan vara svåra att hantera. Hur gör man till exempel för att gå till tandläkaren, eller skaffa ett ID-kort?

– Det viktigaste på lång sikt är att vi stödjer de unga så att de kan bli självständiga, klara sin egen försörjning och de krav som ställs den dag de ger sig ut i samhället på riktigt, konstaterar Mats.

Men är det inte kostsamt med ett program av det här slaget? Nej, menar Mats. Särskilt inte om man jämför med den totala kostnaden för samhället om det går fel för någon eller några av ungdomarna.

– Jag vet hur viktigt det är att komma rätt från början.

Känslan av att ha ett riktigt jobb

Hur får man ett jobb om man inte har någon tidigare erfarenhet och saknar föräldrar som kan berätta hur den svenska arbetsmarknaden fungerar?

En central del av mentorsprogrammet är att tillsammans med privata företag erbjuda ungdomarna vägar in i arbetslivet. Samarbetet handlar om allt från studiebesök och arbetsintervjuträningar, till direkt stöd från företagens egna volontärer.

Ett av de företag som länge samarbetat med programmet är DHL som har omfattande lagerverksamhet i Göteborg. Lars Jarlros är ansvarig för samarbetet på DHL:

– Man behöver erfarenhet för att kunna få ett jobb. Det är också viktigt att förstå vilka

krav som ställs i arbetslivet, vilka regler och förväntningar som finns den dag man börjar jobba, konstaterar Lars Jarlros som själv under flera år fungerat som ”läxläsning-volontär” i Hammarkullen.

Tillsammans med SOS Barnbyar organiserar DHL bland annat studiebesök, rundturer och arbetslivsdagar. Särskilt populär är den truckförarutbildning som genomförts två år i rad. Av dem som deltog i utbildning lyckades de flesta ta truckkort.

– Utbildningen har varit väldigt uppskattad och jag vet att flera blivit anställda efteråt, vilket är väldigt roligt för oss, konstaterar Lars Jarlros.

Samarbetet med näringslivet är också till stor nytta för de företag som medverkar. Alla arbetsgivare vet att det är dyrt att rekrytera

”Här i Sverige är det svårt att få jobb om man inte har truckkörkort eller körkort, men nu när jag har truckkort har jag chans att få jobb.

och ännu dyrare att rekrytera fel. Här fungerar mentorsprogrammet i Hammarkullen lite som ett filter och förbindelselänk mellan ungdomarna och företagen: arbetsgivarna kan känna att de får nya medarbetare som är engagerade och motiverade – samtidigt som ungdomarna får hjälp att förstå vad som krävs när de kommer ut i arbetslivet på riktigt.

Det var genom just truckförarutbildningen som Jakob Banica på Gothia tvätt fick kontakt med programmet:

– Allt var faktisk en slump. Det var ett gäng härliga ungdomar på samma restaurang

där jag satt och när jag såg att de delade ut diplom blev jag nyfiken och gick fram och frågade vilka de var, berättar Jakob Banica.

Kontakten ledde till ett samarbete med SOS Barnbyar som alltjämt fortsätter.

– Som arbetsgivare har man ett ansvar att försöka förenkla för de som är på väg in på arbetsmarknaden och som har en stark vilja, men som kanske hindras av andra omständigheter, fortsätter Jakob Banica.

Samtidigt är det viktigt att ungdomarna inte hoppar av studierna och tar enkla servicearbeten där de riskerar att bli fast, utan möjlighet att utvecklas vidare.

Att vara förälder åt sina egna föräldrar

Under 2019 fick mentorerna veta att flera av ungdomarnas familjer kommit till Sverige. För många innebar det en enorm lättnad. Samtidigt fick ungdomarna ytterligare en börda, eftersom de i praktiken tvingas ta ett vuxenansvar för sina egna föräldrar. De fick tolka vid möten, hjälpa föräldrarna att hitta, läsa myndighetshandlingar och betala

räkningar. Parallellt med detta skulle de klara av sin egen skolgång. För att ta reda på vad den förändrade rollen innebär i praktiken och hur ungdomarna skulle kunna få stöd i processen genomfördes under 2019 en kartläggning i form av intervjuer med ungdomar och deras föräldrar. Denna kartläggning ligger till grund för den familjestödjande verksamhet som inleddes under 2020.

Förändringsteori

SOS Barnbyars arbete utgår från tre livsområden:

Vår förändringsteori bygger på att deltagarna sätter upp sina egna mål, kopplade till programmets övergripande långsiktiga mål om att ungdomarna ska få en fast etablering i samhället.

För att uppnå detta arbetar programmet med så kallade SMARTA mål. Det innebär att aktiviteterna ska vara:

Specifika
Mätbara
Actionorienterade
Realistiska
Tidsatta
Accepterade

Deltagare

Under 2019 var 66 ungdomar inskrivna i programmet. Totalt genomfördes 1 797 insatser under året. Sedan 2019 är mentorsprogrammet begränsat till ett år för att kunna lämna plats för nya deltagare. Förlängning är dock möjlig om det finns särskilda behov.

För att vara med i programmet krävs att ungdomarna har uppehållstillstånd eller arbetstillstånd. Under året arbetade sju personer i programmet, i tid motsvarande 6,6 heltidstjänster.

Mentorträffar och gruppaktiviteter

I de enskilda mentorträffarna ligger fokus på att deltagarna ska nå sina egna mål som de satt upp tillsammans med sina mentorer. Därför är det viktigt att programmet är anpassat efter var och ens behov och att alla har en egen handlingsplan. Förutom de enskilda träffarna har ett stort antal gruppaktiviteter genomförts.

Exempel på aktiviteter som genomförts under 2019

- Workshops kring arbetsmarknaden och hur man söker jobb
- CV-Skrivning
- Arbetsintervjuträning
- Besök till flertal jobbmässor och rekryteringsträffar
- Workshops kring bostadsmarknaden och hur man söker lägenhet
- Studieveckor inför truckkörkort
- Truckkortsutbildning
- Cykelskola (projektet ej självt arrangör)
- Simskola (projektet ej självt arrangör)
- Studiebesök både på företag och viktiga institutioner/funktioner
- Kulturella aktiviteter så som teaterbesök, bibliotek, museum, etc.
- Workshops kring privat- och vardagsekonomi.
- Utbildningsmässor
- Inspirationsföreläsningar
- Högtidsaktiviteter
- Utbildning och samordning av "ambassadörsgruppen"

Genomförda insatser under 2019:

1 797

Genomförda individuella mentorsträffar:

1 156

Genomförda insatser i form av gruppaktiviteter:

641

Utvärdering

Under året fick ungdomarna utvärdera verksamheten. Här är ett utdrag ur svaren:

- Förebilder.
- Bra tips: utbildning, arbete, bli pensionär.
- Bra möjligheter.
- Gillade upplägget.
- Många tips om arbetslivet.
- Gillade att de var öppna.
- Jag lärde känna många nya människor.
- Alla inspiratörerna hade olika tips för att lära sig svenska, det var intressant.
- Tips för språk.
- Lärde mig ganska mycket, bla hur många man ska läsa på universitet för att bli sjuksköterska, hur utbildningen fungerar.

Planer för 2020

Under 2020 kommer programmet att utvecklas ytterligare, målgruppen breddas och programmet kommer att ta in fler ungdomar än ensamkommande. Ett samarbete med vård- och omsorgsinrättningar har initierats och kommer att utgöra ytterligare en rekryteringsväg. I Göteborgs inleds även en familjestödjande verksamhet.

Under 2020 startas också ett program i Stockholm för unga som är på väg att lämna samhällsomsorg. Detta program bygger på mentorsprogrammet i Göteborg. Det har samma mål och metod, men kommer att använda stödpersoner istället för fast anställda mentorer.

Hur viktigt är enskilda mentorsträffar för dig?

Siffrorna är den skalan de valde där 10 = jätteviktigt och 1= inte alls viktigt.

Programmet i korthet

SOS Barnbyars nationella program verkar för att ensamkommande barn och unga (16–21 år) som bor i nätverksfamiljer (oftast hos släktingar) ska få stöd i att etablera sig väl i det svenska samhället.

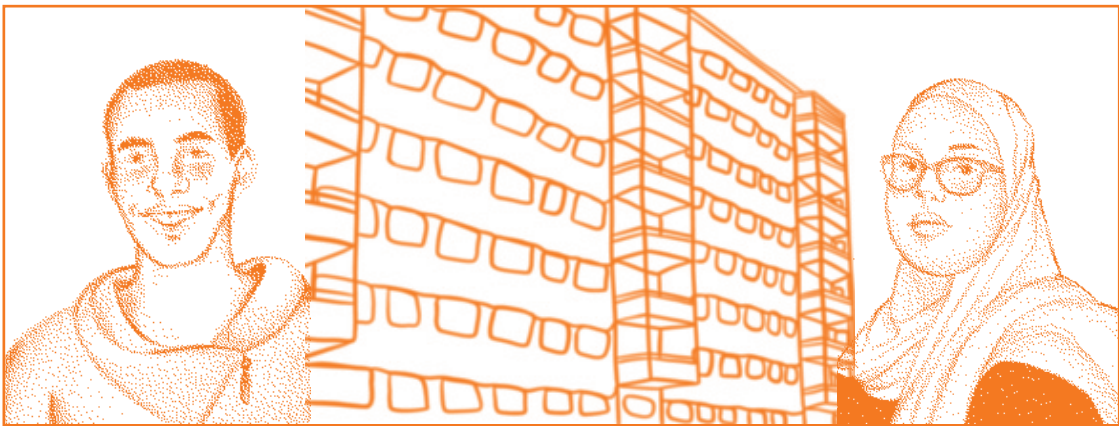
Att delta i programmet är frivilligt och kostnadsfritt. De tre första åren (2017–2019) har totalt ca 120 ungdomar deltagit i verksamheten. Under 2019 deltog 66 ungdomar i programmet.

Varje deltagare har en mentor knuten till sig. Att vara med i programmet är helt frivilligt. De ungdomar som vill delta börjar med att skriva in sig och i samband med det får de fylla i en enkät där de får frågor om kunskap, erfarenheter och hur de mår. Programmet genomförs av SOS Barnbyar i samarbete med kommunen och olika privata

företag i Göteborgs-trakten. Under året arbetade sju personer i verksamheten, fördelat på 6,6 heltidstjänster. Av dessa användes 1,5 tjänster till arbetet med tillkartläggningen inför den familjestödjande verksamheten.

För att vara med i programmet krävs att man:

- Är mellan 16–21 år.
- Har uppehållstillstånd.
- Är motiverad och vill verka för sin egen etablering.
- Har möjligheter till att delta i verksamheten regelbundet (ca en gång/vecka).

Tack till Familjen Erling-Persson Stiftelsen, DHL, Apotea, Akademibokhandeln, Familjen Oldmark, Göteborgs Stad, samt Angereds Stadsdelsförvaltning.

” Alla våra ungdomar är stjärnor. Det de behöver är redskapen för att lyckas. Och just det är vår uppgift!